

Hnutí DUHA

Analýza podpor potravinářské a energetické produkce v zemědělství v České republice pro rok 2007

Realizováno v rámci projektu č. 323069:

**„Veřejná kampaň za podporu výroby tepla z obnovitelných
zdrojů energie“**

Vypracovala: Bc. Hana Gabrielová
E-mail: hana.gabrielova@calla.cz

*Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a
Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.*

Seznam použitých zkratek

AEO	Agroenvironmentální opatření
EAFRD	European Agriculture Fund for Rural Development – Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EAGGF	European Agriculture Guarantee and Guidance Fund – Evropský řídicí a garanční fond
EAGF	European Agricultural Guarantee Fund – Evropského zemědělského záručního fondu
EFF	Evropského rybářského fondu
EP	Energetické plodiny
ES	Evropská společenství
EZ	Ekologické zemědělství
GIS	Geografický informační systém
HRDP	Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004 – 2006
LFA	Less Favoured Areas – méně příznivé oblasti
LPIS	Land Parcel Identification System – systém pro vedení a aktualizaci evidence půdy dle uživatelských vztahů dle zákona 252/1997 Sb., o zemědělství, rozšířený o další funkční vlastnosti potřebné především pro účely administrace dotací
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
MZe	Ministerstvo zemědělství
NV	Nařízení vlády
OOP	Orgán ochrany přírody
OP	Orná půda
OP RVMZ	Operační program pro rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PP	Přímé platby
PRV	Program rozvoje venkova
PSP	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
RRD	Rychle rostoucí dřeviny
SAPS	Single Area Payment Scheme – zjednodušená přímá platba na plochu
SSP	Oddělená platba za cukr
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond (platební agentura pro záruční sekce Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu v ČR)
TTP	Trvalý travní porost
VDJ	Velká dobytčí jednotka
VPN	Virtual Private Network – virtuální privátní síť
ZA-PÚ	Zemědělská agentura – pozemkový úřad (regionální pracoviště MZe)
ZP	Zemědělská půda
ZPF	Zemědělský půdní fond

Obsah

Cíl analýzy.....	1
Úvod do problematiky.....	1
1. Přehled podpor.....	3
2. Termíny a místo podávání žádostí o podporu pro rok 2007.....	4
3. SZIF	5
4. Kombinovaná žádost	6
4.1 Jednotná platba na plochu (SAPS)	6
4.2 Platby v rámci LFA a oblastí Natura 2000	6
4.3. Podpora pro pěstování energetických plodin (EP).....	6
4.4. Oddělená platba za cukr (SSP)	9
5. TOP-UP.....	9
6. Zásady na základě zákona o zemědělství.....	9
7. Agroenvironmentální opatření (AEO) – HRDP/EAFRD.....	10
8. Modulové příklady čerpání dotací.....	11
9. Závěr.....	12
10. Doporučení vyplývající z analýzy.....	15
11. Dokumenty.....	15

Přílohy:

č. 1. LPIS

č. 2. Kontakty

č. 3. Reprezentativní výnosy plodin pro energetické využití pro rok 2007

Cíl analýzy

Cílem analýzy je identifikovat bariéry pěstování a využívání biomasy k energetickým účelům, což je nutným východiskem k jejich odbourání. Tento materiál je přehledem současných podpor v zemědělství, který současně porovnává ekonomickou motivaci zemědělce při rozhodování o složení plodinové skladby. V závěru uvádí konkrétní doporučení k odstranění jednotlivých bariér, která navazují na již sestavenou analýzu bariér rozvoje OZE pro výrobu elektřiny, sestavenou řešitelskými organizacemi.

Úvod do problematiky

Před 2. světovou válkou pokrývali zemědělci své energetické potřeby především z vlastní produkce, pro své koně si každý vypěstoval sám. Dnes koně nahradily traktory a energetické vstupy zemědělců jsou kryty především vnějšími vstupy v podobě fosilních paliv. Technologický pokrok posledního století má za následek zvýšení produkce skleníkových plynů. Koncentrace CO₂ v ovzduší roste od roku 1990 ročně o 1 % a ve 2. polovině 21. století se očekává vážná změna klimatu s devadesátiprocentní pravděpodobností. Již dnes zaznamenáváme častější výskyt extrémních meteorologických jevů, jako jsou delší periody sucha, vichřice či přívalové srážky apod. Tyto příznaky klimatických změn mají vliv také na změny zemědělské plodiny sklady ve prospěch polo-pozdních až pozdních odrůd. Agrotechnické postupy se současně snaží maximálně šetřit vláhu a respektovat ochranu půd před erozí.

Jednou z cest ke snížení produkce skleníkových plynů je využívání obnovitelných zdrojů. Česká republika se zavázala při vstupu do EU, že bude do roku 2010 pokrývat 8% výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů. To znamená nárůst asi 5 % oproti dnešnímu stavu. Odborníci se shodují, že splnění tohoto cíle se neobejde bez podpory rozvoje biomasy, která je nejperspektivnější zdrojem pro výrobu elektřiny i tepla. Potenciál cenově dostupné energie z jiných obnovitelných zdrojů je u nás vzhledem ke geografickým podmínkám značně omezený. Využití biomasy je technicky dobře zvládnuto a netrpí problémy s nestabilitou dodávek jako je tomu např. u energie větrné, sluneční, nebo vodní.

Na území České republiky dopadne ročně na každý m² od 900 do 1400 kWh sluneční energie a jedním ze způsobů jak tuto energii využít je ji transformovat a akumulovat pomocí fotosyntézy do zelených rostlin. Hlavním překonatelným limitem využití biomasy je dopravní dostupnost, která se odvíjí od relativně náročné dopravy z decentralizované zemědělské výroby do zpracovatelských zařízení. V tomto ohledu je cíleně pěstovaná biomasa, zastoupená energetickými plodinami a rychlerostoucími dřevinami, vhodná zejména pro lokální využití v malých teplárnách, např. v obcích bez plynofikace.

Současné evropské zemědělství se vlivem volného světového obchodu nachází v krizi. Přestává plnit úlohu lokální potravinové a surovinové základny a zhodnocení tradiční zemědělské produkce je čím dál problematičtější. EU se snaží kompenzovat špatnou situaci zemědělců formou dotací a podpor. Největší problém zemědělského sektoru se dnes nachází v nerovnováze mezi cenou vstupů (hnojiva, ochranné prostředky apod.) a konečnou cenou zemědělských produktů. Za poslední roky vstupy do zemědělství vzrostly několikanásobně, což se značně vzdaluje rostoucí míře inflace (viz. graf č. 1). Ceny zemědělských produktů se odvíjejí od cen vstupních nákladů (osivo, hnojiva, palivo, prostředky na ošetřování porostů apod.) a tyto náklady dotace nepřímo zvyšují, čímž následně zvyšují i cenu konečných zemědělských produktů¹. Pro zemědělce pak přestává být v určité fázi pěstování tradičních plodin ekonomicky zajímavé, neboť se dostávají za hranici ceny, za kterou je zvyklý nákupčí danou produkci vykupovat.

Tak jak obchod s potravinami ovládají obchodní řetězce, tak i velcí monopolní obchodníci ovládají trh se zemědělskou produkcí. Na českém trhu proto velmi výrazně chybí organizace zemědělských prvovýrobců, které kdysi bývaly specifické právě pro Českou republiku. Odbytová družstva té doby pomohla vytvořit systém odbytu zemědělských produktů a zemědělci díky nim přestali být závislí na požadavcích nákupčích.

Celková rozloha orné půdy v České republice činí necelých 4,3 mil. ha (54 % celkové rozlohy státu); pro dosažení cíle pro rok 2010 by stačilo využít pouze cca 250 tis. ha orné půdy v ČR pro pěstování energetických plodin. V horizontu 30 let lze využít až 1,5 mil. ha, tj. asi 35 % výměry zemědělské půdy v ČR, v souladu s osevními postupy a správnou zemědělskou praxí. Pro produkci biomasy lze očekávat využití orné půdy především v oblastech, které charakterizuje vyšší nadmořská výška, nižší úrodnost, vyšší svažitost a tím i erozní ohroženost a jsou tedy k produkci potravin méně vhodné. Biomasa cíleně pěstovaná se může vhodně doplňovat biomasou odpadní či vedlejšími produkty jako je sláma apod, což následně sníží potřebu rozsáhlé plochy půdy. V připravovaných variantách zemědělské politiky se uvažuje, že v těchto oblastech je jedním z možných řešení využití části plochy půdy pro nepotravinářskou produkci, tj. pro pěstování

¹ Např.: Když prodejce ochranného přípravku na řepku zjistí, že zemědělec dostal na pěstování řepky vyšší podporu, s rostoucí podporou pro zemědělce zvýší cenu ochranného přípravku.

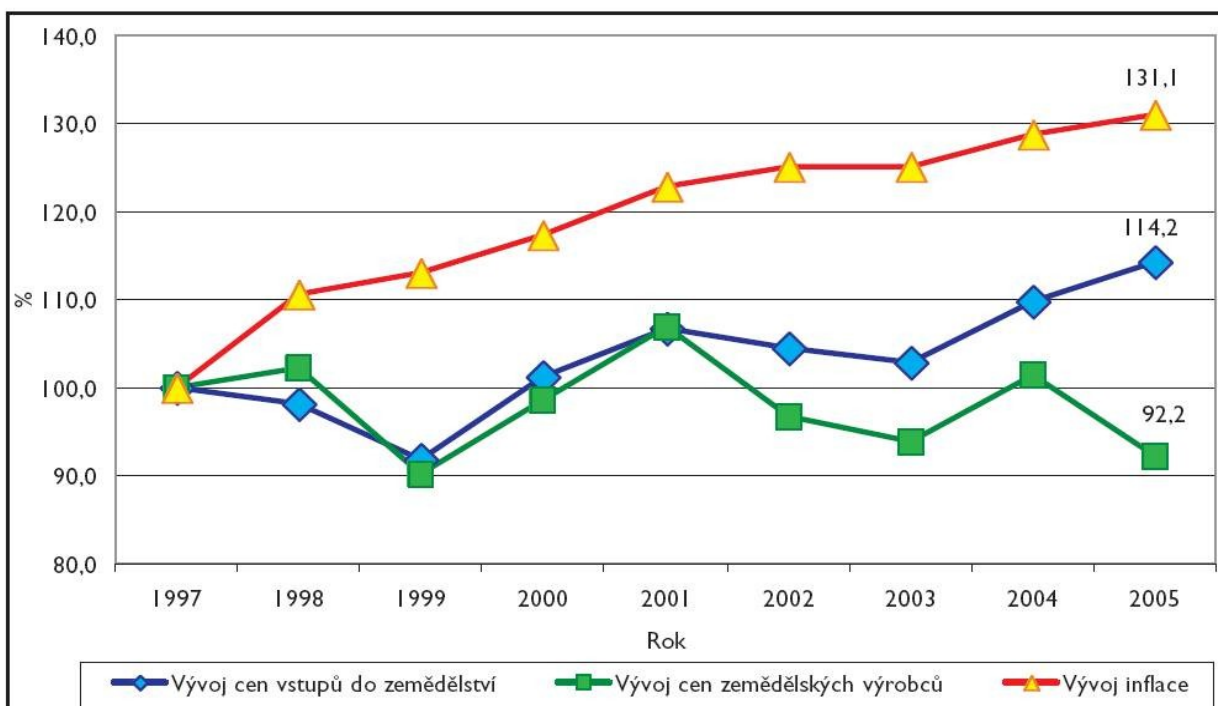
energetických a průmyslových plodin. Tato varianta, o níž se v připravované zemědělské politice uvažuje, bude vyžadovat nejen politické rozhodnutí, ale i systematické řešení v navazující zpracovatelské sféře.

Pěstování bylin k energetickému využití zajišťuje zemědělcům příjmy z jiné než potravinářské produkce a tím lépe diverzifikuje možná rizika jejich podnikání. Navíc je přínosné, že pro pěstování a sklizeň energetických plodin se využívají technologické systémy, kterými zemědělské podniky běžně disponují a stav půdy umožňuje bezproblémový návrat k pěstování potravinářských plodin. Biomasa, v podobě tuhých paliv pro vytápění, má potenciál být zásadním programem pro obnovu venkova. Víceleté a vytrvalé energetické rostliny mají nejen ekologický přínos, ale také protierózní efekt, neboť půda pod vegetací je celoročně chráněna a nedochází k jejímu nadměrnému odplavování.

Pěstování energetických plodin je pro českého zemědělce bohužel stále víceméně neznámou alternativou. V následujících řádcích hodnotíme současný stav podpor a dotací v zemědělském sektoru a snažíme se najít bariéry, které brání rozvoji pěstování energetických plodin a následnému využití biomasy.

Graf č.1

Vývoj cen zemědělských výrobců, cen vstupů do zemědělství a inflace v letech 1997 až 2005 (index 1997 = 100)

Pramen: ČSÚ, VÚZE

1. Přehled podpor

Tučně jsou vyznačené podpory významné pro produkci biomasy v ČR.

A) KOMBINOVANÁ ŽÁDOST – přímé podpory na plochu zemědělské půdy z EU.

- JEDNOTNÁ PLATBA NA PLOCHU (SAPS)
- PLATBY V RÁMCI MÉNĚ PŘÍZNIVÝCH OBLASTÍ (LFA)
- PLATBY V RÁMCI OBLASTÍ NATURA 2000 NA ZEMĚDĚLSKÉ PŮDĚ
- PODPORA PRO PĚSTOVÁNÍ ENERGETICKÝCH PLODIN (EP)
- ODDĚLENÁ PLATBA ZA CUKR (SSP)

B) TOP-UP národní doplňkové platby k přímým podporám z EU. Podmínkou pro výplatu Top-Up je přiznání dotací SAPS.

- **PLATBA NA ORNOU PŮDU**
- **PLATBA NA BRAMBORY PRO VÝROBU ŠKROBU**
- PLATBA NA LEN NA VLÁKNO
- PLATBA NA PŘEŽVÝKAVCE
- PLATBA NA CHMEL

C) ZÁSADY, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2007 na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství

- PODPORA VČELAŘSTVÍ
- PODPORA VYBUDOVÁNÍ KAPKOVÉ ZÁVLAHY V OVOCNÝCH SADECH, CHMELNICÍCH, VINICÍCH A VE ŠKOLKÁCH
- PODPORA RESTRUKTURALIZACE OVOCNÝCH SADŮ
- PODPORA KOMPLEXNÍ SKLIZNĚ MÁKU SETÉHO
- **PODPORA PĚSTOVÁNÍ BYLIN PRO ENERGETICKÉ VYUŽITÍ – 1.U.**
- PODPORA CHOVU HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT
- PODPORA OZDRAVOVÁNÍ POLNÍCH A SPECIÁLNÍCH PLODIN
- NÁKAZOVÝ FOND
- PORADENSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ
- PODPORA MIMOPRODUKČNÍCH FUNKCÍ RYBNÍKŮ

D) Agroenvironmentální opatření (AEO) – HRDP/EAFRD

Podpora agroenvironmentálních opatření – pro takovou zemědělskou výrobu, která je šetrná k životnímu prostředí a ve svém důsledku vede k jeho zlepšení

- POSTUPY ŠETRNÉ K ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ
- OŠETŘOVÁNÍ TRAVNÍCH POROSTŮ
- PÉČE O KRAJINU

Tabulka č. 1: Finanční čerpání zemědělských podpor pro rok 2007

		SAZBA		EP	RRD	TTP	ORNÁ
		Kč	€*				
Kombinovaná žádost	SAPS	2800**	101,73	x	x?	x	x
	LFA	2587-4321	94-157			x	
	Natura 2000	3083	112			x	
	EP	1239	45***	x			x
Národní doplňkové platby	Top-Up orná půda	2500**	91	x			x
EAFRD	EZ orná	4266	155	x			x
	EZ TTP	1954	71			x	
	OTP-louky	2064	75			x	
	zatravňování	7432; 8120	270, 295				x
ZÁSADY pro poskytování dotací na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství	1.U.	do 3000	Do 109	x			
	3.E.	do 1500, 2500	Do 54,5; 91				x brambory
	3.F.	do 1800	Do 65				x pšenice

*) Podle kurzu uveřejněného v 1. vydání Úředního věstníku EU kalendářního roku je kurz pro rok 2007 - 27,525 Kč/€.

***) Uvedená sazba je odhad dle plateb za minulé roky. Sazba pro rok 2007 je známá až na konci listopadu. Zemědělci poté obdrží rozhodnutí o přiznání dotace.

***) Pokud v celé EU přesáhne plocha EP 2 mil. ha, dotace se sníží. V roce 2007 byla plocha EP v EU překročena na 2,84 mil ha a dochází tudíž ke krácení výplaty na plochu z 45 € dle koeficientu 0,70337.

Jednotlivé dotace je možno sčítat:

- obiloviny např.: SAPS + TOP-UP ...
- energetické plodiny např.: SAPS + EP + TOP-UP ...
- traviny např.: SAPS + LFA + Natura 2000 + ...

2. Termíny a místo podávání žádostí o podporu pro rok 2007

SAPS, LFA a NATURA 2000, EP, SSP

Termín: do 15. 5. na místně příslušné Zemědělské agentuře a pozemkovém úřadu MZe (seznam příslušných kontaktů ZA-PÚ MZe je obsahem přílohy č. 2).

Financuje: EU; vyplácí SZIF (seznam příslušných kontaktů regionálních poboček SZIF je obsahem přílohy č. 2 tohoto dokumentu).

TOP-UP

Termín: do 31. 7. na příslušný ZA-PÚ MZe

Financuje: MZe prostřednictvím státního rozpočtu, vyplácí SZIF

ZÁSADY

Termín: program 1.U do 30. 3., 3.E do 31. 5., 3.F do 31. 10.,

Financuje: MZe prostřednictvím státního rozpočtu, vyplácí SZIF

EAFRD

Termín podávání žádostí o dotaci z Programu rozvoje venkova vyhledává ministr zemědělství nebo je určen nařízením vlády. Tento termín je oznámen veřejnosti prostřednictvím internetových stránek MZe a tiskových zpráv.

Financuje: Dotace z PRV jsou spolufinancovány z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a ze státního rozpočtu. Celkové poskytnuté veřejné finance (ze státního a evropského rozpočtu) mohou činit až 3,6 miliardy € za celé sedmileté období.

3. SZIF

Státní zemědělský intervenční fond je akreditovanou platební agenturou - zprostředkovatelem finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů. Dotace z EU jsou v rámci společné zemědělské politiky poskytovány z Evropského zemědělského záručního fondu (EAGF) a v nynějším programovacím období (2007-2013) také z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a z Evropského rybářského fondu (EFF). Program rozvoje venkova (PRV), který bude čerpat finanční prostředky z EAFRD, nahrazuje Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP) a operační program pro rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství (OP RVMZ). Přířem poskytovaných podpor jsou přímé platby vyplácené zjednodušeným systémem, tj. na hektar obhospodařované plochy.

Rozpočet Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF), v rámci kapitoly Ministerstva zemědělství (MZe), projednává každoročně vláda ČR, zemědělský výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (PSP) a schvaluje jej PSP. Základními finančními zdroji rozpočtu SZIF jsou dotace ze státního rozpočtu ČR a z Evropské unie, uvolňované prostřednictvím jednotlivých kapitol MZe.

Tabulka č. 2: Přehled vyplacených prostředků na přímé platby (PP) v roce 2006

PP	Počet jednotek	Počet vyplacených žádostí	Finanční prostředky vyplacené v roce 2006 (v tis. Kč)		
			EU	ČR	Celkem
SAPS		20957	8775379	0	8775379
TOP UP		18377	0	7357736	7357736
SSP	3 176 tis.t	11	24863	0	24863
PP Celkem		39345	8800242	7357736	16157978

Tabulka č. 3: Přehled vyplacených prostředků na žádosti HRDP v roce 2006

HRDP	Finanční prostředky vyplacené v roce 2006 (v tis. Kč)			Celkem
	EU	ČR	Celkem	
LFA	2491292	622824	3114116	9865
AEO	2574622	645018	3219640	10579

Zdroj tabulky č. 2 a 3: Výroční zpráva SZIF 2006

Celkem bylo v roce 2006 v rámci přímých plateb vyplaceno 16 166 508 tis. Kč, z toho z prostředků ČR celkem 7 357 736 tis. Kč a z prostředků EU celkem 8 808 772 tis. Kč.

Základní podmínkou pro získání zemědělských dotací je evidence užívaných pozemků v databázi pozemků LPIS (Land Parcel Identification System). Jednotliví žadatelé o dotace jsou povinni evidovat pozemky, které užívají. V systému ČR tak není možné oprávněně žádat podporu na zemědělský pozemek, který by nebyl evidován jako farmářský blok v LPIS. Nelze schválit žádost o dotaci na blok, u něhož by se zjistilo, že farmář uvedl údaje v rozporu s údaji v LPIS. Evidence LPIS je podrobněji popsána v příloze č. 1. této analýzy.

Zemědělští podnikatelé dnes v ČR hospodaří na přibližně na 4,264 mil. ha zemědělské půdy; s vyplácenou podporou je v LPISu evidováno 3,50 mil. ha zemědělské půdy. Rozdíl 750 000 ha zemědělské půdy je nutno analyzovat dle kultury pozemku, se snahou vybrat z této výměry plochy pro pěstování cíleně pěstované biomasy.

Tabulka č. 4: Rozložení zemědělské půdy dle krajů a oblastí

kraje ČR	plocha zemědělské půdy	plocha orné půdy	trvalé travní porosty	oblasti LFA	oblasti LFA v % ze ZP	intenzivní oblasti	intenzivní oblasti v % ze ZP
jednotka	ha	ha	ha	ha	%	ha	%
Jihočeský	494376	319249	160538	408894	82,7	87300	17,7
Liberecký	140578	68813	62811	97785	69,6	43163	30,7
Vysočina	412401	319443	82222	373321	90,5	47297	11,5
Jihomoravský	431562	359498	29844	60916	14,1	366117	84,8
Zlínský	195494	125798	55985	84776	43,4	111289	56,9
CELKEM V ČR	4238610	3031922	949924	2414677	58,7	1841381	41,8

Zdroj: MZe, Regionální informační servis

4. KOMBINOVANÁ ŽÁDOST

4.1. Podpora SAPS (Single Area Payment Scheme) - jednotná platba na plochu²

Je základní a nejrozšířenější žádostí, zahrnující také platbu na ornou půdu. U SAPS není rozhodující jaká kultura se na půdě pěstuje tzn., že zahrnuje podporu jak pro energetické jednoleté plodiny tak i rychle rostoucí dřeviny (RRD). Pěstitelé RRD mohou oprávněně žádat platbu SAPS pouze pokud současně podali žádost o platbu pro pěstování EP a splnili podmínky této podpory (více viz. kapitola 4.3.) Podpora SAPS se dále vztahuje na travní porosty, vinice, chmelnice, ovocné sady a zelinářské zahrady. Podmínkou podání žádosti je **minimálně 1 ha zemědělské půdy evidovaný v LPIS** a to nejméně od doby podání žádosti (15. 5.) do konce srpna. Žadatel je povinen **dodržovat zásady správné zemědělské praxe³** mezi které patří například nepěstovat širokořádkové plodiny (kukuřice a slunečnice) na půdách se sklonem nad 12°, zapracovat hnojiva do 24 hodin po aplikaci, neměnit kulturu travní porost na kulturu orná půda či nerušit krajinné prvky jako jsou meze apod.

4.2. Platby LFA a Natura 2000

Vyrovňovací příspěvek na hospodaření v méně příznivých oblastech je možné čerpat **pouze na kulturu travní porost**. Platba pro LFA je poskytována v horských, méně příznivých oblastech a oblastech se specifickými omezeními. Platba pro Natura 2000 se poskytuje na území ptačích oblastí⁴ a evropsky významných lokalit, zařazených do národního seznamu⁵ a zároveň na území 1. zóny národních parků nebo 1. zóny chráněných krajinných oblastí. Podmínkou je standardní vedení půdy v LPIS a **obhospodařování 1 ha travních porostů v LFA nebo Natura 2000**. Žadatel musí zajistit, aby byly travní porosty alespoň **1x ročně spaseny nebo alespoň 2x ročně posečeny** a to v době do 31. 7. a do 31. 10. Po 31. 10. nesmí být výška porostu vyšší než 30 cm.

V případě trav pro energetické využití je nebezpečí nedodržení podmínky dvou sečí za rok. Výjimku by mohl vydat jedině příslušný orgán ochrany přírody. Žadatel dále musí plnit **podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu** na celé výměře zemědělské půdy evidované v LPIS a **po dobu 5 let nesmí měnit travní kulturu na ornou půdu**. Specifickou podmínkou této podpory (a většiny podpor na TP) je **dodržovat intenzitu chovu hospodářských zvířat** k datu 31. 7. a to minimálně 0,2 VDJ (velké dobytčí jednotky) na 1 ha travního porostu a maximálně 1,5 VDJ na 1 ha zemědělské půdy. Sazby pro jednotlivé typy LFA spolu s přepočítávacími koeficienty pro jednotlivá zvířata jsou k nalezení v příručce⁶. Žadatelé pro oblast Natura 2000 musí zajistit, aby množství dusíku, dodaného pastvou zvířat, nepřesáhlo uvedenou hranici (v průměru 30 kg dusíku na 1 ha pasených ploch⁷) a jsou povinni vést evidenci hnojení⁸.

4.3. Platba pro pěstování energetických plodin (EP)⁹

Žádost o poskytnutí podpory pro pěstování energetických plodin (např. obilniny, olejnin, cukrová řepa, kukuřice), tzv. „C-kredit“, je možné podat na plodiny primárně určené k produkci energetických výrobků. Platbu lze poskytnout pro jakoukoliv plodinu vyjma těch, které narušují funkci ekosystému a mohou způsobovat hospodářské škody. Podpora se poskytuje na pozemek o výměře nejméně 1 ha, který musí být vedený v LPIS a obhospodařovaný v souladu s podmínkami dobrého zemědělského a environmentálního stavu. Ekonomická hodnota energetických produktů musí být vyšší než ekonomická hodnota všech ostatních produktů získaných při zpracování těchto plodin. Energetickými produkty, získanými z plodin pěstovaných pro energetické účely, se rozumí bioetanol, bionafta, bioplyn, čistý rostlinný olej, či syntetické uhlovodíky nebo směsi syntetických uhlovodíků, vyrobené z biomasy, apod. Dále pak i elektrická a tepelná energie vyrobená z biomasy.

² podle NV 47/2007 Sb.

³ www.agroenvi.cz/attachments/zasady_spravne_zemedelske_praxe.doc

⁴ dle § 45e odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.

⁵ dle § 45a odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.

⁶ http://www.szif.cz/irj/go/km/docs/apa_anon/cs/dokumenty_ke_stazeni/saps/03/1176295930995.pdf

⁷ množství dodaného dusíku se vypočte dle vyhlášky č. 274/1998 Sb., O skladování a způsobu používání hnojiv, v platném znění

⁸ vedenou dle vyhlášky č. 274/1998 Sb.

⁹ do legislativy ČR je tato podpora EU transponována Nařízením vlády č. 80/2007 Sb.

Žadatel musí přiložit k EP žádosti ještě mapu půdních bloků s identifikačními údaji půdního bloku na kterém pěstuje energetické plodiny, smlouvu na dodávku energetické plodiny uzavřenou s prvním zpracovatelem nebo nákupčím, a to zvláště pro každý druh plodiny. Od roku 2008 došlo k úpravě¹⁰ této podmínky a žadatel pěstující EP má **možnost využití předmětné suroviny ve vlastním hospodářství**, v tomto případě nebude nutné skládat jistotu (60€/ha), bude však nutné aby žadatel podal prohlášení, ve kterém se zaváže, že předmětnou surovinu zpracuje na vlastním hospodářství pro energetické účely. V ostatních případech zůstává podmínka jistot zachována.

Dále má žadatel povinnost doručit na regionální odbor SZIF (nejpozději do 30. 11. 2007) **prohlášení o sklizni**, které obsahuje množství sklizené plodiny a identifikaci odběratele a místa, kde byla plodina převzata¹¹. Žadatel je povinen dodat nákupčímu minimální množství energetické plodiny v souladu s reprezentativním výnosem. **Reprezentativní výnos**¹² stanovuje Ministerstvo zemědělství a do 30. 6. 2007 zveřejňuje přehled požadovaných výnosů jednotlivých plodin prostřednictvím SZIF na internetu. Pokud žadatel reprezentativního výnosu nedosáhne a neohlásí tuto skutečnost SZIF, je vystaven sankcím. Pokud je nesplnění reprezentativního výnosu SZIF nejpozději do 10 dnů před sklizní nahlášeno spolu s předložením důkazu o vyšší moci či výjimečné okolnosti, žadatel sankci vystaven nebude¹³. SZIF v tomto případě provede kontrolu na místě a následně dle reálného výnosu přepočte plochu, na kterou bude mít žadatel nárok na podporu. V případě nesplnění reprezentativního výnosu může žadatel doplnit výnos do požadované výše z ploch, kde nežádal o platbu pro energetické plodiny a obdrží pak dotaci v plné výši.

Pokud žadatel pěstuje víceletou energetickou plodinu, podává žádost v každém kalendářním roce pěstování energetické plodiny a má nárok na platbu u těchto plodin každý rok, až do konečného sklizení. Smlouvu na dodávku energetické plodiny, uzavřenou s prvním zpracovatelem nebo nákupčím, doloží žadatel v příslušném prvním roce pěstování víceleté energetické plodiny. Prohlášení o sklizni žadatel předkládá až v roce sklizně.

Zpracovatelé a nákupčí jsou povinni splnit následující podmínky (při jejich nesplnění může dojít k nevyplacení podpory žadateli):

- ✓ Složit¹⁴ do 15. 5. záruku (**jistotu**) 60 € za 1 ha energetických plodin v sumě za plochy, na které uzavřel s žadatelem odběratelské smlouvy na účet SZIF. Pokud plocha, na kterou podal pěstitel žádost o platbu pro energetické plodiny, **nebude** zpracovatelem nebo nákupčím **kryta zárukou** 60 € na 1 ha, **nemůže být žadateli poskytnuta platba**.
- ✓ Registrovat se u SZIF a definovat, za které žadatele a v jaké výši složil záruku.
- ✓ Doručit SZIF do 15. 5. kopii smlouvy na dodávku energetické plodiny, kterou uzavřel s žadatelem (pěstitelem).
- ✓ Doručit, v definovaných termínech pro jednotlivé plodiny, **prohlášení o převzetí sklizně**.
- ✓ Zpracovat surovinu na energetický produkt nejpozději do 31. 7. druhého roku po roce sklizně.

V případě pěstování víceletých plodin se skládá **jistota** pouze za rok první sklizně a zůstává platná v následujících letech po dobu platnosti smlouvy. Pokud částka celkové jistoty za kontrakt s daným dodavatelem nepřesáhne 500 €, nemusí nákupčí nebo první zpracovatel za daného dodavatele jistotu pro příslušný kalendářní rok SZIF skládat. Toto pravidlo je vztaheno k jednomu každému z dodavatelů, nikoliv na sumu celkového objemu jistot za všechny dodavatele.

Příklad: V případě, že nákupčí nebo první zpracovatel má uzavřeno 10 smluv s 10 dodavateli a za každého jednoho z nich by měl složit částku menší než 500 €, např. 490 € (řekněme tedy, že každý z dodavatelů by dodával surovinu sklizenou z plochy menší než je 8,33 ha) nemusí nákupčí nebo první zpracovatel skládat jistotu žádnou.

Pokud dojde k nesplnění podmínek¹⁵, bude po dotyčném nákupčím nebo prvním zpracovateli

¹⁰ na základě změn, k nimž došlo v právních předpisech EU udávajícím rámec této podpory je i toto nařízení v současnosti novelizováno, předpokládá se, že novela nabude účinnosti od 1.1.2008; vzhledem k faktu, že novela teprve čeká na schválení ve vládě ČR, není doposud číslo novely známo

¹¹ http://www.szif.cz/irj/go/km/docs/apa_anon/cs/dokumenty_ke_stazeni/saps/03/1176975051258/1185747190745.pdf

¹² Příloha č. 3 tohoto dokumentu

¹³ Čl. 28 nařízení Komise (ES) č. 1973/2004, v platném znění.

¹⁴ podle nařízení Komise (ES) č. 1973/2004

¹⁵ dle čl. 32 NK 1973/2004

požadována částka, odpovídající násobku rozsahu nakontraktovaných hektarů a koeficientu 60 € na 1 ha, byť za ně původně jistotu, nižší než 500 €, skládat nemusel. Po nákupčím nebo prvním zpracovateli, dle čl. 5(2) nařízení komise (NK) 2220/85, bude požadováno písemné prohlášení v němž se zaváže, že při nesplnění podmínek (při nenaplnění kontraktu) příslušnou vymáhanou částku zaplatí.

V letech 2004 a 2005 byla poskytována podpora 60 000 Kč/ha na založení porostů **RRD** pro energetické využití podle Nařízení vlády č. 308/2004 Sb. v rámci HRDP. Podmínkou k získání podpory však byla povinnost pěstovat je nejméně 15 let na půdě vyňaté dočasně ze ZPF. V rámci této podpory bylo založeno 81,5 ha porostů RRD¹⁶. Bohužel tato dotace na založení porostu RRD (doposud jediná možná dotace – 60 000Kč/ha jednorázové) byla v Bruselu v roce 2007 zamítnuta bez adekvátní náhrady. Vstupem do EU v roce 2004 začali zemědělci dostávat podporu SAPS a TOP-UP; při vynětí půdy ze ZPF však nárok na tuto dotaci ztráceli a jednoznačně pro ně bylo výhodnější pěstování jakýchkoliv plodin, než pěstování RRD pouze s dotací na založení porostu.

Novelizací katastrální vyhlášky bylo umožněno zařazení výmladkových plantáží do samostatné kategorie využití pozemků a od 1. 3. 2007 není již nutné půdu pro rychle rostoucí dřeviny dočasně vyjímat ze ZPF a RRD jsou oprávněné k čerpání SAPS a EP. Při schvalování Programu rozvoje venkova ČR (EAFRD) byla z popudu EK podpora RRD přeřazena z osy II. do osy I., kde se již nejedná o podporu na plochu. **Získání podpory pro RRD je v ose I. podmíněna vypracováním konkrétního projektu. Podpora je vyplácena v rámci opatření I.1.1.3 Založení porostů rychle rostoucích dřevin pro energetické využití:**

- podpora se poskytuje na náklady na založení v prvním roce – max. 40 - 60 % způsobilých výdajů (dle typu žadatele – do 40 let a dle místa realizace projektu - znevýhodněné oblasti)
- příjemcem dotace může být pouze zemědělský podnikatel (jen fyzická nebo právnická osoba, jež provozuje zemědělskou výrobu jako soustavnou samostatnou činnost)
- průměrná roční finanční alokace tohoto opatření činí cca 23 mil. Kč a mělo by být spuštěno v roce 2008

Podrobnější podmínky poskytnutí dotace jsou uvedeny v Pravidlech, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty v PRV ČR na období 2007 – 2013. **Pěstitelé RRD usilují o přeřazení této podpory zpět do osy II., která poskytuje platby na plochu.**

Tabulka č 5. Podpora rychle rostoucích dřevin

Rok	Výše nárokované dotace (mil. Kč)	Roční výměra podpořených energetických RRD (ha)
2004	5,971	91
2005	0,951	15
2006	1,057	15

Podpora EP začala být v EU uplatňována v roce 2004, kdy celková plocha, na kterou se podpora vztahovala, činila 0,31 milionů hektarů. V následujících dvou letech se plocha rozšířila (v roce 2005 na 0,57 milionu ha a v roce 2006 na 1,23 milionu ha). Do maximálně zaručené plochy 2 milionů hektarů mělo být v roce 2007 rozděleno na podporách 90 milionů €. V roce 2007 je poprvé podpora EP uplatňována i v ČR. Celková plocha rozlohy EP v EU dosáhla letos přibližně 2,84 milionu ha, čímž došlo ke stanovení koeficientu na snížení 0,70337 podpory.

Bylinná biomasa dosáhla v ČR v roce 2007 již přes 1800 ha. Plochy rychle rostoucích dřevin zaujímají dosud pouze cca 100 ha produkčních plantáží. Zásadní význam pro biomasu k vytápění mají proto rostliny bylinného charakteru.

4.4. Oddělená platba za cukr (SSP)

Žadatelem je fyzická nebo právnická osoba, obhospodařující zemědělskou půdu v LIPS o výměře nejméně 1 ha. Podmínkou poskytnutí této platby je přiznání platby SAPS. Pro přiznání platby v roce 2007 **nemá žadatel povinnost produkce cukrové řepy**. Žadatel musí společně s vyplněnou „Žádostí o poskytnutí dotace SAPS, LFA, NATURA 2000, EP a SSP“ předložit **smlouvu na dodávku cukrové řepy**, uzavřenou s výrobcem cukru, jejíž **účinnost** se vztahuje na **hospodářský rok 2005/2006**. Závazné je množství cukrové řepy před deklasifikací, tzn. před ponížením.

¹⁶ Vyšší výměry RRD jsou přímo závislé na podpoře a rozvoji výstavby výtopen využívajících biomasu.

5. Platby TOP-UP - doplňková dotace k SAPS¹⁷

Národní doplňkové platby (Top-Up) jsou platby poskytované k jednotné platbě na plochu (SAPS). Pokud není žadateli přiznána dotace SAPS, nemá nárok ani na platbu TOP-UP. Slouží jako dorovnání přímých plateb na 55 – 65% úroveň plateb v EU za období 2004 – 2006. Aby Česká republika byla oprávněna udělovat národní doplňkové platby i v roce 2007, bylo nutné stávající systém národních doplňkových plateb změnit. Od roku 2007 je platba udělována na základě referenčního období, nikoli jak tomu bylo doposud, na základě reálné produkce.

Platba je poskytována pro pěstování lnu na vlákno, chmele, plodin na orné půdě (včetně množitelských porostů)¹⁸, pěstování brambor pro výrobu bramborového škrobu a chov přežvýkavců (dle stavu k 31. 3. 2007). Podmínkou je minimální půdní výměra 1 ha, v evidenci LPIS jako způsobilá k obhospodařování a obhospodařována po celou dobu vedení v evidenci.

6. ZÁSADY, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2007 na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství ve znění pozdějších předpisů. Dotace plynoucí z výše uvedeného zákona. Níže uvádíme pouze dotace vztahující se k produkci biomasy:

1.U) podpora pěstování bylin pro energetické využití

Založení a údržby porostů bylin pro energetické využití.

Tabulka č. 6: Seznam podporovaných energetických bylin pro rok 2007

Jednoleté, dvouleté:	Víceleté, vytrvalé	Energetické trávy
Laskavec – Amaranthus	Mužák prorostlý	Sveřep bezbranný
Konopí seté	Jestřabina východní	Sveřep horský
Světlice barvířská – Saflor	Čičorka pestrá	Psineček veliký
Sléz	Šťovík krmný – Rumex	Lesknice rákosovitá (Chrastice)
Komonice bílá	Sléz vytrvalý	Kostřava rákosovitá
Hořčice sarepská		Ovsík vyvýšený
Čirok		Srha laločnatá
Ředkev olejná		Proso vytrvalé
		Ozdobnice čínská – Miscanthus

Ze 36 předložených žádostí v roce 2004 bylo přijato 33 žádostí a energetickými bylinami bylo oseto 841 ha.

Tabulka č. 7: Přehled dotačního programu 1.U v roce 2005-2007

Rok	Výše dotace v Kč/ha	Vyčerpáno v Kč	Výměra podpořených energetických bylin (ha)
2005	2000	1 744 000	1 004,71
2006	2000	1 466 780	1 033,03
2007	3000	5 534 000	1 844,7

Podmínkou k pěstování bylin pro energetické využití je využití souvislé plochy orné půdy o výměře minimálně 1 ha. Energetická plodina musí být pěstována na pozemku v daném roce jako hlavní plodina. Příjemce dotace doloží do 15. 11. 2007 příslušnému ZA a PÚ doklad, že dodal fyzické nebo právnické osobě produkci k energetickému využití, případně potvrdí čestným prohlášením využití produkce pro vlastní energetické účely.

¹⁷ Národní doplňkové platby jsou upraveny nařízením vlády 145/2005Sb

¹⁸ (plodiny způsobilé pro platbu na orné půdě (pšenice, žito, ječmen, oves, kukuřice, čirok, pohanka, proso, lesknice, ostatní obiloviny včetně triticales, sója, řepka, řepice, slunečnice, hrách, boby, konopí, len)

Od roku 2008 je národní dotační program 1.U pro nesoulad s právními předpisy EU zrušen. Možnost náhrady programu 1.U alternativním dotačním titulem je předmětem dalších jednání v kompetencích Mze. V tuto chvíli se však nedá předpokládat, že by tato alternativa byla uplatněna již v roce 2008.

3.E) podpora používání certifikované sadby brambor na produkčních plochách u pěstitelů hospodařících v uzavřené sadbové oblasti¹⁹

Pro 1.U a 3.E je oprávněným žadatelem podnikatel (§ 2 zákona č. 513/1991 Sb.) podnikající v zemědělské výrobě.

3.F) nakoupené uznané osivo pšenice, odrůd registrovaných na základě užitné hodnoty v ČR pro osev produkčních ploch v roce 2007. Oprávněným žadatelem je podnikatel, podnikající v zemědělské výrobě, který nakoupil v daném roce nejméně jednu tunu uznaného osiva pšenice pro osev produkčních ploch.

Žádost o národní podporu musí obsahovat doklad o registraci podnikání ve vztahu k předmětu dotace, doklad o zřízení bankovního účtu žadatele (bankovní výpis předmětného účtu nebo smlouva o zřízení bankovního účtu apod.), potvrzení o zařazení do LPIS a kopii uzavřené dohody s odběratelem produkce na energetické využití. V případě využití produkce ve vlastním energetickém zařízení je třeba předložit doklad o zřízení tohoto zařízení.

7. Dotace AEO/EAFRD – provádění agro - enviromentálních opatření

V letech 2004-2006 měli zemědělci možnost čerpat dotace na AEO v rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova, což byl programový dokument, který sloužil k čerpání finančních prostředků z garanční sekce EAGGF. Vstupem do nového programového období ho nahradil dokument s názvem EAFRD, což je anglická zkratka Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Program rozvoje venkova ČR z fondu EAFRD na období 2007-2013 (PRV) je programový dokument, připravený Ministerstvem zemědělství ČR, pro poskytování dotací na zemědělství a rozvoj venkova na tyto roky.

Program rozvoje venkova se člení do čtyř základních os:

Osa I – zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Osa II – zlepšování životního prostředí a krajiny (včetně PP)

Osa III – kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Osa IV – Leader

Dotace na provádění agro-enviromentálních opatření jsou obsahem osy II. Cílem AEO je podporovat takovou zemědělskou výrobu, která je šetrná k životnímu prostředí a ve svém důsledku povede k jeho zlepšení²⁰. Agroenvironmentální opatření je v poslední době na základě odborných doporučení a celoevropského konsenzu přijímáno také jako nejvýznamnější současné adaptační opatření na změnu klimatu.

Žádost o dotaci může podat osoba evidovaná v LPIS, obhospodařuje-li alespoň 5 ha zemědělské půdy, nebo alespoň 2 ha na území NP nebo CHKO, nebo alespoň 1 ha v systému ekologického zemědělství. Žadatel je povinen dodržovat zásady dobrého zemědělského a enviromentálního stavu podobně jako u LFA či Natura 2000.

Žádost o zařazení do AEO EAFRD žadatel podává každý kalendářní rok, který je prvním rokem pětiletého závazku žadatele. Podmínkou přidělení této dotace je uzavření tohoto závazku a následné každoroční podávání žádosti o poskytnutí dotace. Nekontrolují se právní důvody užívání pozemků. Toto je na odpovědnosti žadatele, který musí zajistit užívání pozemku po dobu 5 let a nevyřazení jím ani nikým jiným těchto pozemků z LPIS. Snížení výměry pozemku je porušení 5tiletého závazku a ztrátu výměry nelze kompenzovat nahrazením stejně velké části pozemku dosud mimo AEO.

¹⁹ vymezené zákonem č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), ve znění pozdějších předpisů, jako prevence proti šíření karanténních bakterií

²⁰ dle Metodiky k provádění nařízení vlády č. 242/2004 Sb. o provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění nařízení vlády č. 119/2005 Sb., ve znění nařízení vlády č. 515/2005 Sb.

Z obsáhlého seznamu dotačních titulů v rámci EAFRD byly vybrány ty, které korespondují s cílem analýzy:

Ekologické zemědělství - předmětem dotace je zemědělská půda obhospodařovaná v režimu přechodného období nebo certifikovaném EZ s kulturou travní porost a orná půda, na níž není pěstována zelenina nebo speciální byliny, vinice, ovocný sad nebo chmelnice.

Ošetřování travních porostů - žadatel je povinen do pod-opatření zařadit vždy **celou výměru travních porostů, kterou má evidovanou v LPIS, k datu podání žádosti o zařazení** (jde o celofaremní opatření). Podmínkou je intenzita chovu hospodářských zvířat a to nejméně 0,2 VDJ na 1 ha travního porostu.

Péče o krajinu - zatravnění orné půdy

Podporu lze čerpat pro půdní blok, který splňuje alespoň jedno z daných kritérií: svažitost, druh půdy, příslušnost k LFA oblasti, vzdálenost plochy nebo šíře zatravněvané plochy přiléhající k vodního útvaru a zatravnění schválenou regionální travní směsí.

8. Modulové příklady čerpání dotací pro jednotlivé plodiny

Pro názornost zobrazení rozdílů při čerpání dotací v jednotlivých regionech jsou níže uvedeny příklady čerpání finančních prostředků z jednotlivých dotačních titulů.

Zemědělec v **úrodné oblasti Jižních Čech** čerpá obvykle dotace především ze standardních titulů kombinované žádosti spolu s podporou Top Up a zásadami přidělování dotací dle zákona o zemědělství. Oproti kolegovi hospodařícímu v horských oblastech má jihočeský zemědělec nižší sazby na LFA a platby za Natura 2000 může čerpat omezeně například v CHKO Třeboňsko.

Tabulka č. 8: Možnosti čerpání dotací v zemědělské oblasti Jižních Čech

OBLAST JIŽNÍCH ČECH (Kč/ha)	OP	EP	TTP
SAPS	2800**	2800**	2800*
EP		1239*	
TOP-UP	2500**	2500**	
ZÁSADY		3000	
EAFRD OTP			2064*
Celkem	5300	9539	4864

Hospodařící zemědělec **na území CHKO Blanský les** má možnost čerpat k základní platbě SAPS a TOP-UP podporu z dotačních titulů LFA a Natura 2000 (jednotlivé oblasti LFA a Natura 2000 jsou obsahem LPIS) a také využít titul EAFRD na ošetřování travních porostů. V případě zatravnění orné půdy může navíc čerpat v rámci AEO/EAFRD částku 7265 Kč jelikož platba Top-up se uděluje dle stavu pozemku v LPIS k 31.3. Tak lze spolu s dotací na zatravnění (7432 Kč) čerpat i platbu TOP-UP (2500 Kč) v celkové výši 9932 Kč. Z pohledu nastavení dotací se zemědělcům ve výše postavených oblastech „vyplatí“ nejvíce údržba TTP. Z pohledu čerpání podpor jsou zemědělci ve výše položených územích více omezeni co do výběru plodin na orné půdě požadavkem na plnění zásad správně zemědělské praxe, který požaduje nepěstovat širokořádkové plodiny na svazích nad 12°.

Tabulka č. 8: Možnosti čerpání dotací v horské oblasti dle zaměření hospodaření

HORSKÁ OBLAST (Kč/ha)	OP	EP	TTP
SAPS	2800**	2800**	2800**
LFA			2587*
Natura 2000			3083*
EP		1239*	
TOP-UP	2500**	2500**	
ZÁSADY		3000	
EAFRD OTP			2064*
Celkem	5300	9539	10534

*) Podle kurzu uveřejněného v 1. vydání Úředního věstníku EU kalendářního roku je kurz pro rok 2007 - 27,525 Kč/€.

***) Uvedená sazba je odhad dle plateb za minulé roky. Sazba pro rok 2007 je známá až na konci listopadu. Zemědělci poté obdrží rozhodnutí o přiznání dotace.

****) Pokud v celé EU přesáhne plocha EP 2 mil. ha, dotace se sníží. V roce 2007 byla plocha EP v EU překročena na 2,84 mil ha a dochází tudíž ke krácení výplaty na plochu z 45 € dle koeficientu 0,70337.

9. Závěr

Globalizace a možnost volného obchodu v celém světě s sebou přinesla své dopady na regionální rozvoj a stav zemědělství. Současný systém zemědělských dotací je dlouhodobě uměle vytvářená cesta k centrální regulaci celého zemědělského sektoru, který v minulosti zajišťoval především lokální soběstačnost. Dotace a podpory v jednotlivých sektorech zemědělství kompenzují zemědělcům negativní dopady transkontinentálních trhů a kvóty pro produkci jednotlivých komodit jsou snahou o jejich optimální regulaci. S odstupem času se tato cesta podpory zemědělství nezdá být z pohledu trvale udržitelného rozvoje šťastně zvolená, neboť složitý systém podpor zvyšuje nároky na administrativu, ubírá čas zemědělcům a deformuje přirozený lokální trh zemědělských komodit.

Finanční podpora zemědělcům nezohledňuje jednotlivé oblasti zemědělské produkce z hlediska soběstačnosti, ani z pohledu plnění mezinárodních závazků, čímž nevzniká prostor pro alternativní systémy hospodaření. U nepotravinářských plodin je například třeba v souvislosti s jejich rozvojem zohlednit i vliv jejich pěstování na životní prostředí a řešení stávajících environmentálních problémů. Zemědělství však z velké části závisí nejen na tržní otázce poptávky a nabídky, ale i na klimatických podmínkách. Proto je třeba při přidělování jednotlivých podpor zohlednit současná environmentální hlediska. Jedním z nich je i naplnění indikativního cíle podílu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny v České republice ve výši 8 % do roku 2010, který se neobejde bez produkce biomasy.

Zemědělci jsou k plnění výše uvedených cílů motivováni národními i evropskými dotačními tituly k pěstování produkce pro energetické využití. V roce 2007 přibyla k národní podpoře (1.U.) nová podpora pro EP z evropských fondů. Bohužel pro rok 2008 se národní podpora ruší a pro pěstitele EP zůstává možnost čerpání pouze evropské podpory, u které je v roce 2007 krácena výplata na plochu cca o 30 %. **Pro rozvoj energetických plodin je tedy nezbytné zachovat národní podporu.**

Jedním z hlavních důvodů pomalého rozvoje energetického využití biomasy je právě nepříznivá ekonomika pěstování, zpracování a využití biopaliv ve vztahu k tvrdé konkurenci ostatních fosilních zdrojů energie. Při přípravě a realizaci podnikatelského záměru na delší časové období tak zůstává určitým problémem garance výše a jistoty dotačních podpor. Pěstitelé nemají zatím dlouhodobou jistotu v podpoře produkce biomasy a nechtějí se proto zavázat k dlouhodobým smlouvám s odběrateli. Zájem zemědělců o pěstování energetických plodin se zvýší, jakmile se zvýší dotace. Dokladem je navýšení osevních ploch EP o 70%, po zvýšení dotací z 2000 Kč/ha v roce 2006 na 3000 Kč/ha v roce 2007. Zásadní podmínkou pro rozšíření pěstování EP je jejich dotační zvýhodnění, alespoň minimálně nad úroveň tradičních zemědělských plodin. **Dotace z EU jsou pro produkci tuhé biomasy určené pro vytápění málo významné, neboť nerozlišují biomasu pro tekutá biopaliva (bionafta, biolih) od biomasy palivové, což dále znevýhodňuje tuhá fytopaliva pro vytápění.** Zachování národních dotací postupně zajistí dostatek biomasy a tím i nastartování trhu s tolik potřebnou biomasou.

V současné době sledujeme výrazný nárůst ploch pro energetické využití, neboť pěstitelé si osvojují možnosti pěstování energetických rostlin (jedná se často o méně známé druhy, které se zemědělci postupně učí pěstovat - obdobně jako dříve řepku či kukuřici). S tím souvisí jedna z nejdůležitějších bariér: snaha o omezení pěstování tzv. nepůvodních druhů²¹. Tím by se vyřadily některé nejperspektivnější plodiny, jako např. krmný – energetický štovík, nebo kvalitní tráva – psineček veliký. Tyto plodiny tvoří podstatu pěstované biomasy a proto je nezbytné jejich pěstování naopak co nejvíce podpořit. Jsou to řádné plodiny stejně jako rovněž nepůvodní brambory, rajčata, kukuřice, řepka apod., které by se proto také musely přestat pěstovat. **Z hlediska plnění indikativního cíle je biomasy stále akutní nedostatek a je proto nutné**

²¹ Energetické plodiny vyšlechtěné nebo vyselektované z nepůvodních druhů rostlin nebo jejich kříženců, které u nás nebyly pěstovány na zemědělské půdě musí být povoleny MŽP. Ustanovení § 5 odst. 4 a 5 zákona 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny, který podmiňuje zavádění geograficky nepůvodních druhů rostlin do krajiny souhlasem orgánu ochrany přírody.

hledat všechny možnosti jak ji zajistit a nevyhrocovat situaci neopodstatněnými až úzkostlivými názory.

Další bariérou rozvoje pěstování EP jsou podmínky stanovené pro udílení podpor. U evropské dotace v rámci kombinované žádosti je podmínka splnění reprezentativního výnosu, který stanoví, jakého výnosu z hektaru má být u jednotlivých plodin dosaženo. Pokud žadatel tuto podmínku nesplní a neohlásí tuto skutečnost SZIF, je vystaven sankcím. Sankci se žadatel může vyhnout, pokud SZIF předloží důkaz o vyšší moci či výjimečné okolnosti, která byla důvodem sníženého výnosu a to nejpozději do 10 dnů před sklizní. Zemědělec bez zkušeností s pěstováním EP však těžko odhadne, navíc do 10 dnů před sklizní, zda požadovaného výnosu skutečně dosáhl. Tato nejistota přidělení dotace mnoho zemědělců odradí. Běžný zemědělec, se snahou o pěstování energetických rostlin, však nemá mnoho možností, kam se obrátit s prosbou o radu, jaké energetické rostliny pro podmínky svého hospodaření zvolit. V České republice chybí dostatek kvalifikovaných poradců pro individuální poradenství zaměřených na oblast pěstování biomasy. **Obecně je tedy nutné posílit regionální poradenství a omezit zbytečnou byrokracií. Přínos energetických plodin se neobejde bez ověření jejich pěstování v provozních podmínkách.**

Co se týče podmínek dotací, smysluplným se jeví požadavek na doložení smlouvy zemědělce s nákupčím o odbytu energetické produkce. Nákupčím ovšem nadšení do podnikání nepřidá požadavek na potřebu ručit výší 60 €/ha, že nasmlouvanou produkci od zemědělce odebere. Složení této jistoty zemědělec těžko ovlivní a tím se mu zvyšuje riziko neproplacení dotace. Pro rok 2008 u pěstitelů biomasy pro vlastní potřebu bude změněna podmínka doložení smlouvy pouze na potvrzení pěstitele o vlastním zdroji, ve kterém produkci zpracuje.

Další podmínkou je dodržet tzv. **ekonomickou hodnotu energetické produkce**, což znamená, že cena výsledné energetické produkce musí převážit nad případnou cenou dalších produktů z energetické plodiny. To bohužel u některých vybraných plodin nekoresponduje s realitou. Např. u konopí či lnu lze odpad zpracování stonků – pazdeří - využít k energetickým účelům podobně jako dřevní odpad. Tato dřevitá hmota tvoří až 70 % celkového výnosu stonků. Pěstování konopí pouze pro energetiku však těžko obstojí, neboť až prodejem vlákna a současným využitím pazdeří v energetice se může stát pěstování konopí rentabilní. Tradiční pěstování praxních rostlin se přitom u nás potýká s existenčními problémy a energetické využití odpadu zpracování těchto plodin může celkové ekonomice jejich pěstování výrazně pomoci. Obdobná situace se týká např. i safloru (světlice barvířská) nebo travních porostů na semeno.

Výše uvedené okolnosti tak snahu zemědělců o pěstování energetických plodin spíše demotivují. Při zohlednění běžných provozních rizik podnikání dojde zemědělec k jednoduchému závěru, že zatravnění orné půdy a její 5tileté sečení (2xročně) je pro něj finančně zajímavější a není ani tak časově náročné. Přesto ani případně využití trvalých travních porostů pro energetiku z podpor LFA, Natura 2000 a AEO není bez problémů. Čerpání těchto podpor je podmíněno současnou intenzitou hospodářských zvířat. V celkové bilanci zemědělské produkce je tedy počítáno, že produkce luk a pastvin budou sloužit jako zdroj potravy hospodářským zvířatům. Při nepříznivém počasí je zde riziko snížení výnosů, a nebezpečí následného nedostatku píce pro energetické využití. Tato okolnost v praxi znamená, že nelze počítat s rozsáhlým využitím travních porostů v oblastech LFA či Natura 2000, neboť pro energetické využití je jedním ze zásadních požadavků právě pravidelnost dodávek. Také současné ceny obilnin nenahrávají zájmu zemědělců o pěstování energetických plodin. Díky povinnému přimíchávání bioethanolu do benzínu, neúrodě v Austrálii a zvyšujících se požadavcích na nákup obilnin Čínou, vzrostla jejich cena natolik, že je dnes pěstování obilnin rentabilní více než kdy jindy.

Jedním z faktorů, které mohou pěstování biomasy výrazně ovlivnit, je současná daňová politika. Nástrojů je celá řada: snížení DPH u paliv z biomasy, zlikvidování tzv. zelené nafty a náhrada této kontraproduktivní dotace takovou, která podpoří používání čistých biopaliv v zemědělství či odbourání spotřební daně na ekologicky příznivá paliva. **Je nezbytné přehodnotit dotační politiku v zájmu produkce biomasy z energetických rostlin využívaných jako pevná biopaliva.**

Jednou z možných cest komplexní podpory pro cílenou produkci biomasy je vytváření hospodářských družstev, která by sdružovala prvovýrobce při zpracovatelském závodu a současně majetkově propojovala zemědělce. Například odbytová, zpracovatelská a skladištní družstva

představují pro současné zemědělství jedinečnou možnost zajištění odbytu. Družstva zároveň mohou umožnit vytvoření a rozvoj lokálních trhů nejen s biomasou, ale i s dalšími produkty. Potraviny od výrobních družstev se tak stanou udržitelnou alternativou k anonymním potravinám, které urazí tisíce kilometrů od neznámých výrobců k nadnárodním zpracovatelům a pak na pulty hypermarketů. V praxi by to znamenalo, že by měl zemědělec, se svým několika procentním podílem v družstvu zpracovatelů biomasy, zajištěný odbyt a současně i podíl na zisku, čímž by byl k její produkci motivován. **Žádoucí trh s biomasou se začne vytvářet, až bude biomasy dostatek. Proto je třeba pro její pěstování zajistit nezbytnou státní podporu.**

Za připomenutí stojí velmi úspěšný dánský model, který má původ právě v českých hospodářských družstvech první republiky. Dříve družstva²² pomáhala zemědělcům nejen s odbytem, ale také s nákupem a zpracováním zemědělských produktů, nákupem strojů, osiv nebo hnojiv ke zvýšení produkce. V konečném důsledku představovala družstva pokrok pro vesnici, vznikaly družstevní obchody, pekárny, v nemálo případech znamenala jejich činnost také zkrášlení veřejných prostranství. Bohužel však byl tento družstevnický průmysl odděleně zprivatizován a prvovýrobci – zemědělci byli ponecháni na pospas živelnému vývoji.

10. Doporučení vyplývající z analýzy:

- Stát by měl otevřeně deklarovat dlouhodobý postoj k rozvoji pěstování energetické biomasy. Jasný postoj státu je zcela nutný pro motivaci zemědělců i dalších investorů k vyvíjení aktivit v této oblasti.
- Posílit státní dotační politiku v zájmu rozvoje pěstování biomasy k výrobě pevných biopaliv.
- Vyškolit individuální poradce akreditované při MZe v oblasti pěstování energetických plodin a zpracování biomasy, popř. vytvořit regionální poradenská centra při stávajících Krajských informačních střediscích pro rozvoj venkova a při Agrárních komorách.
- Nalézt vhodnou alternativu za národní podporu (program 1.U), která je **zásadní** pro rozvoj pěstování energetických plodin.
- Změnit pravidla pro dotaci EP (C-kreditu) a to tak, aby se omezila zbytečná byrokracie. Požadavky této dotace by měly odpovídat stávající zemědělské praxi včetně stanovování reprezentativních výnosů.
- Podporovat ověření pěstování energetických plodin v provozních podmínkách.
- Neomezovat pěstování tzv. nepůvodních druhů, které by vyřadilo z možnosti pěstování nejperspektivnější energetické plodiny již ověřené v provozních podmínkách.
- Pro podporu rozvoje pěstování RRD se doporučuje přeradit podporu na zakládání plantáží RRD z osy I. do osy II..

11. Dokumenty

[Nařízení vlády č.241/2004 Sb. - LFA](#)

[Nařízení vlády č.242/2004 Sb. - AEO](#)

[SAPS, TOP-UP, LFA, Energetické plodiny \(2007\)](#)

[Informace o podpoře energetických plodin](#)

[Nařízení vlády č. 80/2007 Sb.](#)

Příručka pro žadatele TOP-UP

²² Pro ilustraci: první družstvo bylo založeno už v roce 1847 a k 1. lednu 1938, tedy v době největšího rozkvětu prvorepublikového družstevnictví, existovalo v Československu 7471 úvěrních družstev (kampeliček a záložen) a 5448 zemědělských družstev

Registr půdy LPIS (Land Parcel Identification System)

Geografický informační systém (GIS) je založený na uživatelských vztazích. **Základní evidenční jednotkou LPIS je** farmářský blok, který představuje souvislou plochu zemědělské půdy s jednou kulturou užívanou jedním farmářem. Aktualizace databáze probíhá V on-line reálném čase prostřednictvím virtuální privátní sítě (VPN) z 63 regionálních pracovišť MZe.

V systému jsou detailně zpracována data méně příznivých oblastí (LFA) a faktory potřebné pro provádění agroenvironmentálních opatření (AEO). Kromě kontroly dotací slouží dále LPIS jako podklad pro evidenci ekologicky obhospodařované půdy, jako nástroj pro monitoring dopadu opatření horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP). LPIS funguje také jako služba farmářům, kteří mohou na svém místně příslušném pracovišti MZe požádat o informativní výpisy a mapové sestavy v měřítku 1:10 000, které obsahují údaje a symboly zjednodušující farmářovo rozhodování o zapojení do agroenvironmentálních programů. Farmáři mohou rovněž na počkání získat předtištěnou žádost o zjednodušenou přímou platbu a vyrovnávací příspěvek na hospodaření v LFA. LPIS poskytuje farmářům také informace o omezení hospodaření z titulu nitrátové směrnice na blocích nebo o provedeném agrochemickém zkoušení půd.

Pokud uživatel pozemku má zájem zaevidovat pozemek, který v této evidenci nebyl dosud zařazen, musí při žádosti o zařazení pozemku doložit právní důvod užívání, tj. doklad o vlastnictví pozemku, nebo platnou nájemní smlouvu. U pozemků kde není znám jejich vlastník pozemku je požadováno předložit doklad o placení daně z nemovitostí. Bez těchto dokladů pracovník ZA-PÚ, který evidenci pozemků do LPIS provádí, nový pozemek do databáze nezařadí. Pro stanovení způsobilosti tohoto nového pozemku pro dotace (přímé platby –SAPS) je potřebné doložit, že tento pozemek byl k 30. 6. 2003 zemědělsky využíván a byl v řádném zemědělském stavu; potřebným dokladem je čestné prohlášení dřívějšího uživatele. V případě nejasností je pracovník ZA-PÚ povinen provést místní šetření.

Seznam Zemědělských agentur a pozemkových úřadů Ministerstva zemědělství**Jihočeský kraj**

ZA-PÚ	Adresa	PSČ	Telefon	Fax
České Budějovice (Český Krumlov)	Rudolfovská 80	371 13	387 693 111, 387 693 202, 380 301 550-554	387411253 380301552
Jindřichův Hradec	Pravdova 837/II	377 35	384361518, 384362413, 384364528	384361516
Prachatice	Družstevní 91	383 12	388316334, 388316331, 388316908	88316334
Strakonice	Palackého n.1090	386 27	383311730,383311731, 383311733,383311734, 383311735,383311736	383311712
Tábor	Purkyňova 2533	390 02	381253815	381253816

Jihomoravský kraj

ZA-PÚ	Adresa	PSČ	Telefon	Fax
Blansko	Poříčí 18	678 42	516417401, 516417402	516418769
Brno Brno - venkov	Kotlářská 53	602 00	547103444, 547103441, 547103440	549259391
Břeclav	Nám. T. G. Masaryka 13	690 14	519372447, 519326163, 519321266	519370832
Havlíčkův Brod	Smetanovo náměstí 279	580 02	569408710, 569408720, 569428159	569428459
Hodonín	Koupelní 19	695 01	518321186, 518321188, 518354093	518321187
Jihlava	Fritzova 4	586 01	567300209, 567578942, 567578941	567310158
Pelhřimov	U Stínadel 1316	393 01	565332232, 565332741	565332089
Třebíč	Svatopluka Čecha 1	674 42	568840544, 568840541	568841558
Vyškov	Palánek 1	682 01	517346764, 517346904, 517341641	517348038
Znojmo	Dvořákova 21	670 30	515224260, 515213169, 515213111	515225344
Žďár n. Sázavou	Strojírenská 14	591 01	566502832-39	566502835

Regionální pracoviště Státního zemědělského inventarizačního fondu**Regionální odbor SZIF Č. Budějovice**

Rudolfovská 80
370 21 České Budějovice
tel.: +420 387 693 321, fax: +420 387 693 322

Regionální odbor SZIF Brno

Kotlářská 53
602 00 Brno
tel.: +420 541 428 012, fax: +420 541 428 015

Tabulka energetických plodin a jejich reprezentativních výnosů stanovených MZe pro celou Českou republiku.

Plodina	Reprezentativní výnos (t.ha ⁻¹)		
	Zrno	Celá rostlina – zelená hmota ^{A)}	Celá rostlina – plná zralost (zrno + sláma) ^{B)}
pšenice ozimá	4,07	22,00	9,90
pšenice jarní	3,05	20,00	7,70
žito	3,22	25,00	8,80
ječmen ozimý	3,32	20,00	7,20
ječmen jarní	3,34	18,00	7,20
tritikale (ozimá)	3,18	25,00	8,70
tritikale jarní	3,05	20,00	7,70
oves	2,46	20,00	6,50
řepka	2,31	20,00	6,80
kukuřice	5,68	27,00	11,50
luskoviny (boby)	1,89	--	--
brambory (hlízy)	20,88	--	--
cukrovka technická (bulvy)	48,64	--	--
pícniny jednoleté	--	24,03	
pícniny víceleté	--	22,00	5,67
jetel červený (luční)	--	24,00	6,78
ostatní jetele	--	22,00	5,67
trvalé travní porosty	--	10 až 12	2,65
vojtěška	--	25,00	4,39
boryt	--	--	10,80
čičorka pestrá	--	--	5,00
čirok	--	--	7,00
čirok cukrový	--	--	10,20
čirok hyso	--	--	14,80
čirok zrnový	--	--	9,83
hořčice	--	--	2,33
hořčice sareptská	--	--	5,00
jestřábina východní	--	--	4,00
komonice bílá	--	--	5,00
konopí seté	--	--	8,00
koriandr	--	--	1,86
kostřava rákosovitá	--	--	6,00
krambe	--	--	4,81
lebeda rozkladitá	--	--	15,80
len	--	--	2,24
lesknice (chrastice) rákosovitá	--	--	7,00
lnička jarní	--	--	2,39
lnička ozimá	--	--	3,69
lnička setá	--	--	2,11
mužák prorostlý	--	--	6,00
ovsík vyvýšený	--	--	5,00
ozdobnice čínská (sloní tráva)	--	--	12,00
pelyněk černobýl	--	--	15,40
pohanka	--	--	3,40
proso hanácké	--	--	6,00
proso unicum	--	--	7,71
proso vytrvalé	--	--	5,00
psineček veliký	--	--	5,00
rákos	--	--	7,00
ředkev olejná	--	--	5,00
řepice olejná	--	--	5,00
saflor	--	--	3,20
sléz kadeřavý	--	--	9,92
sléz Meljuka	--	--	9,83
sléz vytrvalý	--	--	5,50
slézy	--	--	4,00
súdánská tráva	--	--	9,83
sveřep bezbranný	--	--	7,00
sveřep horský (samužníkovitý)	--	--	5,00
šťovík krmný	--	--	6,50
topolovka růžová	--	--	13,40

A) Pro plodiny byly brány výnosy zelené hmoty v době počátku kvetení.

B) Výnos přepočtený na standardní 85% sušinu

Tabulka reprezentativních výnosů RRD

pořadí sklizně (obmýtl)	Výnos při jednotlivých sklizních (t.ha ⁻¹) ^{A)}						
	I ^{B)}	II	III	IV	V	VI	VII
věk porostu	3	6	9	12	15	18	21
Rychle rostoucí dřeviny (RRD)	8	15	24	23	17	15	13
Průměrný roční výnos ^{C)}	2,7	5,0	8,0	7,7	5,7	5,0	4,3

A) výnos biomasy v zimním období (XII-III) je udáván v surovém stavu (průměrný obsah vody 53%)

B) sklizně se nejčastěji provádějí v tříletém cyklu (obmýtl)

C) v případě jiné délky obmýtl (dle prováděcích vyhlášek) se referenční výnos vypočte jako násobek průměrného ročního výnosu v příslušném věku porostu resp. Obmýtl

Zdroj: <http://www.kisuk.cz/UserFiles/File/Tabulka%20energetickch%20plodin.pdf>